

Vårkumla hembygdsförening 20 år

Av JOSEF JACOBSSON

Det var den 23 mars 1977 som Vårkumla hembygdsförening bildades och detta högtidlighölls för en tid sedan med en sammankomst i Vårkumla Bygdegård.

Redan första året så var medlemstalet 50 personer och den första styrelsen bestod av Valter Oskarsson ordf., Karl-Gustav Gustavsson vice ordf., Astrid Andersson sekr., Ella Andersson, v. sekr., Karin Samuelsson, kassör och övriga ledamöter Bernhard Johansson och Ingemar Karlsson. 1979 väljs Karl-Gustav Gustavsson till ordf. en post som han innehar ännu.

Gran-Annas

Föreningen har under de gångna tjugo åren flitigt värvat om sin hembygd och dess kulturminne. På Billsholmen finns en kölna bevarad och 1979 hjälpte hembygdsföreningens medlemmar till med att sätta den i stånd. Gran-Annas stuga är i kommunal ägo, men disponeras av föreningen och man har vid ett flertal tillfällen gjort översyn av stugan: 1979 nytt torvtak, 1980 en mindre reparation, 1984 en större sådan med taket helt omlagt, 1985 målning och tapetsering och senast innevarande år omläggning av taket med ett tjockare torvlager.

Ett bekymmer är inbrott och stölder, senast tog man till och med hänsläset för dörren.

Torpinventering har genomförts och alla kända boplatser är utmärkta med stol-

Gran-Annas. Gran-Annas stuga sköts på ett pietetsfullt sätt av Vårkumla hembygdsförenings medlemmar. 4/6 - 47 -

par och information.

Av andra arbeten kan nämnas parkeringsplats vid gånggrifterna vid Glaskulla och reparation av en utmarksledugård, en av de få bevarade i bygden.

Fotodokument

Redan 1977 ordnades en utställning av äldre bilder, socknen hade en gång en egen fotograf Gunnar Vårdén, som under 1910-1920 fotograferade så gott som alla gårdar i socknen och hans glasplåtar fanns till förfogande för kopiering. Även på senare tid har en fotodokumentation ägt rum av Manne Salomonsson och K-G Gustavsson, en fotodokumen-

tation som nu omfattar fem album.

Föreningen har under åren medverkat med många kulturaktiviteter som utställning av äldre böcker, gammaldags gudstjänst och gammaldags skola.

Den 19 april 1994 firades 100-årsdagen av Vårkumla ynglingaförening vars protokollböcker finns bevarande. Jubileet genomfördes i tidstrogna dräkter med ett diskussionsprogram som även sändes i Falköpings närradio.

Aktiviteter

Utfärder med bil och cykel, deltagande i 24-timrars på skidor, lieslätter, växtexkur-

sioner och gränsträffar har funnits med på programmet under alla år och ett stort antal personer har medverkat med program och föredrag. Lekstuga, folklekar och julfester brukar förekomma i föreningens regi, samt inte minst en "Hemvändardag" förra året med 160 deltagare.

Tjuogårsjubileet inleddes med smörgåstårta, varefter ordf. Karl-Gustav Gustavsson läste den omfattande historiken, ur vilken dessa uppgifter är hämtade. Musikalisk medverkan var det av Håkan Silvander, Lennart Sandberg och Yngve Johansson och kvällen förflöt under gemytlig samvaro och tårtkalas.

Vårkumla

ord. kyrkostämma hålles i bygdegården torsdagen den 20 nov. kl. 19.30. Ärende enligt lag. Ordf.

Vårkumla vill renovera kyrkan även invändigt

Det pågår yttre renovering av Vårkumla kyrka och pastoratskyrkorådet har nu begärt att få göra även vissa inre förändringar i kyrkan.

En medeltida dörr, som nu är ytterdörr till vapenhuset, föreslås flyttas till sin ursprungliga plats, mellan vapen-

huset och kyrkorummet. Vidare kommer åtgärder att vidtas för att öka ljusinsläppet under läktaren. Det sker bland annat genom att man tar upp ett tidigare igenmurat västfönster.

Utvändigt gäller renoveringen bland annat nytt taktegel. **SIDAN 4**

forb.

Byggs om. Vårkumla medeltidskyrka håller på att renoveras.

5/12-97.

Medeltida dörr flyttas när Vårkumla kyrka renoveras

Av STINA LINNARSSON

Det pågår yttre renovering av Vårkumla kyrka och pastoratskyrkorådet i Kinneveds församling har begärt att få göra förändringar även invändigt i kyrkan. Den medeltida dörr, som nu är ytterdörr i vapenhuset, föreslås flyttas och bli innerdörr mellan vapenhuset och kyrkorummet. Vidare vill kyrkorådet vidga västfönstrets nisch till mer ursprungligt utseende för att skapa bättre ljusinsläpp under läktaren.

Förslagen till förändringar är en följd av det besök som kyrkoantikvarie Ragnar Sigstjörne gjorde i Vårkumla i oktober.

Utvändigt håller kyrkan på att genomgå en renovering

under ledning av byggmästare Kenneth Johansson i Hornborga, ofta anlitad när det gäller ombyggnad av gamla kyrkor.

Långhusets norra takfall har lagts om med nytt enkupigt lertegel och sakristians spån har helt ersatts av nya. På långhusets södra takfall har den dåliga spånytan lagats och kommer efter nyläkning också att läggas med lertegel.

Takfoten och vindskivorna som varit målade i ljusgrått får en rödbrun nyans, något ljusare än fönstren som sedan tidigare är rödbruna.

Ytterdörr flyttas in

Den medeltida ytterdörren kommer att flyttas in och placeras mellan vapenhuset och kyrkorummet, dvs på sin ursprungliga medeltida plats. Gångjärnstapparna kan eventuellt monteras in i karmen från 1930-talet. Eventuellt kan också den befintliga

pardörren från samma tid behållas och fungera som ytterdörr mot vapenhuset.

I vapenhusets ytterdörrsöppning föreslås ett nytt dörrblad med traditionell panel.

I sakristians fukt- och röt-skadade delar har innertakspanelen tagits bort och ersatts med nya handhyvlade bräder, med samma utseende som de gamla.

Olika lösningar har diskuterats för att öka ljusinsläppet under läktaren. För att minimera ingreppen i läktaren föreslås att den befintliga nedersta trappdelen av murat tegel bibehålls medan en enkel fortsättning av trä får ersätta den nuvarande.

I fönsternischen, som tidigare murats igen, tas igenmuringen bort. Dessa båda åtgärder gör att ljusinsläppet under läktaren förbättras.

Vårkumla kyrka är från 1100-talet, en av de många medeltida kyrkorna i stiftet.

ÅTERINVIGNING AV VÅRUMLA KYRKA

Fjärde Advent (21/12) kl. 11.00

Medv. Biskop Lars-Göran Lönnermark
Kontraktsposten Martin Sandström
Kyrkoherde Stig Östlund
Vokalensemble

Samtliga kyrkobesökare hälsas välkomna på samkväm efteråt i Kinneveds församlingshem

Vårkumla Kyrkoråd

Färgnyanser. Kyrkoantikvarie Ragnar Sigsjö och konservator Gunnar Eldh diskuterar färgnyanser i Värkumla kyrka.

15/12-97-

Värkumla kyrka återöppnas Ungdomarnas krona på plats

Av STINA LINNARSSON

På söndag, fjärde söndagen i advent, återöppnas Värkumla kyrka efter en omfattande renovering, framför allt invändigt. Det blir biskopen som svarar för återöppnandet av kyrkan som varit stängd sedan renoveringen inleddes i början på året.

Kyrkbesökarna kommer att möta en betydligt ljusare kyrka än de är vana vid. Taket har rengjorts och målningarna framträder tydligare än tidigare och under läktaren har kyrkan fått ett nytt

Återöppnas på söndag. Rune Lennartsson, ordförande i pastoratskyrkorådet, och Ingrid Karlsson, kyrkvård i Värkumla, gläds åt den resturering Värkumla kyrka genomgått.

ljusinflöde genom ett återupptaget fönster. Men kyrkbesökarna kommer också att se andra förändringar. Bänkarnas insidor har målats om, den medeltida dörren, som varit ytterdörr, har flyttats in i kyrkan och i taket hänger en kristallkrona, köpt vid sekelskiftet för pengar som samlades in bland de unga i Värkumla men som togs bort från kyrkan vid förra renoveringen, 1934 – till stor sorg och saknad för många.

Vem som gjort kalkmålningarna från 1400-talets slut och från 1600-talet i Värkumla kyrka vet man inte. Någon mästaress namn har nämnts men kyrkoantikvarie Ragnar Sigsjö är försiktig. Men han är mycket entusiastisk över målningarna.

– Helt klart är målningarna i Värkumla unika med sin dekorornamentik. Helhetsintrycket är fantastiskt.

Det stora arbetet i renoveringen är just taken och där har gjorts ett arbete som inte alltid syns. I ytterst små hål har fästlösning injicerats för att puts inte skall lossna.

Genom rengöringen framträder målningarna tydligare men de har inte fyllts in – det gjorde man vid förra restureringen men det gör man inte numera.

Valven har lagats, det fanns särskilt på norrsidan glapp mellan yttervägg och valv.

Dörren på plats

Den medeltida trädörr som tjänat som ytterdörr har hängts på sin ursprungliga plats i kyrkans sydingång, där den befintliga karmen för de sentida pardörrarna har kompletterats. Pardörrarna har inte rörts utan hänger kvar. Arrangemanget innebär att den medeltida dörren har fått ett skyddat läge som gör att den klarar sig bättre och kräver väsentligt mindre underhåll, vidare att den medeltida dörren har placerats i

sin ursprungliga portal och att vapenhusets port fått en tät dörr.

Dörren är behandlad med pigmenterad träolja i en brunsvart färg. Insidan är rengjord och struken med olja. Järndetaljerna är målade i svart.

– Efter 300 år har dörren återfått sin ursprungliga plats, konstaterade Ragnar Sigsjö när han gjorde sista besiktningen.

Trappan upp till läktaren har ändrats och dörren som dolde trappan är borta. Igenmurningen av sidorna i en gammal nisch har tagits bort och ger bänkarna under läktaren ljus.

Även sakristian är omgjord. Kyrkan skall få en ny modern textiltillförvaring som dock dröjer ännu ett tag.

Dröjer ett tag gör också orgeln som befinner sig på orgelbyggeri. I väntan på att den skall bli klar finns en lånad orgel på läktaren.

Den enda plats i kyrkan där inga omgestaltningar skett är koret.

– Under arbetet har vi fått belägg för att det funnits en nordingång till kyrkan, säger Ragnar Sigsjö. Den har inte suttit exakt mitt emot sydportalen utan varit en ”undan-tagsportal”. Portalen användes vid begravingar och i vissa kyrkor för kvinnors in- och utgång i kyrkan – om det var så i Värkumla vet man inte.

Bänkarnas insidor har målats till i princip samma färg som tidigare men med bättre nyansanpassning till valvens röda dekorornamentik.

Kristallkronan

Många, framför allt äldre värkumlabor, kommer säkert att med glädje återse kristallkronan i kyrkan. Den sattes upp 1901 och var en gåva från ungdomarna i Värkumla. En insamling gjordes år 1900 och alla skänkte fem kronor.

Dessutom bidrog Ynglinga-föreningen med en liten summa ur sin kassa.

– Jag minns hur min far berättade hur han år 1900, då han konfirmerades, gick omkring och samlade in pengar till kri-stallkronan, säger Ingrid Karlsson, kyrkvård i Värkumla.

– Fem kronor var mycket pengar och alla bidrog, pigor, drängar, hemmasöner och hemmadöttrar.

Insamlingen gjorde förstås att kristallkronan hade en särskild plats i Värkumlabornas hjärtan. Men vid restureringen 1934 fick den inte vara kvar i kyrkan, den passade inte i miljön. Många var både ledsna och förbittrade men det hjälpte inte.

Kronan hängdes i stället i lärarbostaden i Värkumla och när skolan lades ner kom den till ett Värkumlahem. Den har sedan flyttats ytterligare och hängt i ett privat-hem men nu finns den åter i kyrkan efter en uppputsning.

Ingrid minns kristallkronan och hur hon en gång tillsammans med andra ungdomar svängde till prismorna för att de skulle spela i kyrkan så hårt att en av dem föll av och gick sönder.

– Men vi samlade in pengar och ersatte den.

Ovanlig runsten

Utanför Värkumla kyrka har stått en mycket ovanlig runsten, ovanlig därför att runorna inte är inhuggna utan uthuggna, reliefer. Den stenen har nu flyttats in i vapenhuset för att bättre skyddas för väder och vind. Även några andra stenar, bland annat liljestenar som funnits utanför kyrkan, har flyttats inomhus.

forts. ↓

forts. ↓

Vårkumla kyrka, en romansk stenkyrka, är från 1100-talet och välvdes på 1400-talet, då troligen också sakristia och vapenhus tillkom.

Kyrkan har förlängts mot väster, troligen på 1600-talet.

Den mest värdefulla klenoden i kyrkan är Madonnabilden, från mitten av 1200-talet.

Altaruppsatsen är från 1731.

Arbetena i kyrkan har letts av konservator Anders Darwall, Hunnebostrand. Ansvarig för byggarbetena har Byggnads AB Kenneth Johansson, Broddetorp, varit och för målningsarbetena Stellan Lidholm, Mellby.

Biskopen förrättade återinvigning

22/12
-97-

Söndagen den fjärde advent kom att bli en högtidlig dag i Vårkumla, strax utanför Kinnarp. Självaste biskopen i Skara stift, Lars-Göran Lönnermark, fanns på plats. Tillsammans med kontraktsprost Martin Sandström och kyrkoherde Stig Östlund förrättade han den högtidliga återinvigningen av den medeltida kyrkan.

Med varsam hand och med stor hänsyn till kyrkans långa historia har den under det senaste året

restaurerats. Ett nytt tak har lagts och den gamla porten har flyttats in för att bevaras på bästa möjliga sätt.

Kinnevedsborna – inte minst då de boende i Vårkumla – gladdes åt att åter kunna samlas till gudstjänst i den lilla kyrkan på höjden.

I sitt invigningstal hoppades biskopen att förnyelsen av kyrkolokalerna också skulle bli en förnyelse av församlingarnas tro och bön.

SIDAN 3

Hej biskopen! Ellinor Eckerlid var en av många som sökt sig till Vårkumla kyrka när den återinvigdes i går. Ellinor, som ska konfirmera sig till sommaren, fick också hälsa på biskopen i Skara stift, Lars-Göran Lönnermark.

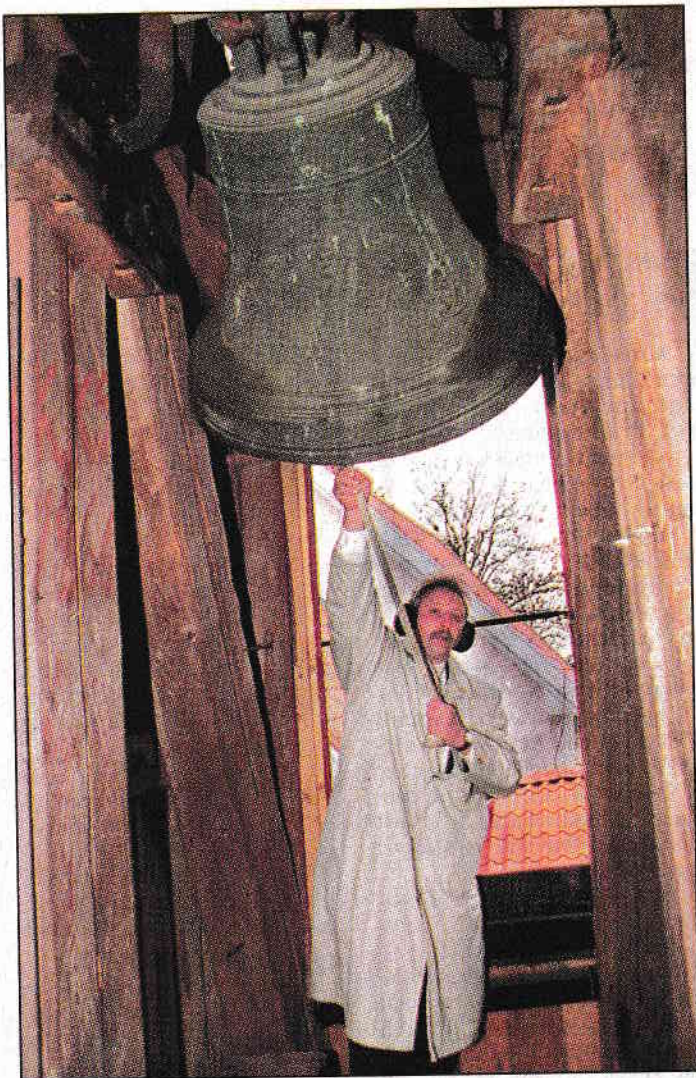
Bild: MARGARETA BOMAN

Glatt prästerskap. Biskop Lars-Göran Lönnermark, kontraktsprost Martin Sandström och kyrkoherde Stig Östlund förrättade den högtidliga återinvigningen av kyrkan.

forts. ↓

forts.

Ring klocka ring. En oändlig mängd gånger har klockorna klämtat till gudstjänst i Vårkumla kyrka. Assar Karlsson klämtade i den stora klockan i går, inför nyvigningen av Vårkumla medeltida kyrka.

Nästan fullsatt. Många sökte sig till gudstjänsten som förkunnade den medeltida kyrkan som återinvigd.
22/12-97.

Bilder: MARGARETA BOMAN

En efterlängttad dag i Vårkumla – äntligen återinvigdes kyrkan

forts. ↙

Av MARITA WASS

Den fjärde söndagen i advent var en av Vårkumlaborna efterlängtat dag.

Efter närmare ett år av renoveringsarbeten öppnades den lilla kyrkan i socknen igen.

Biskop Lars-Göran Lönnemark, kontraktsprost Martin Sandström och kyrkoherde Stig Östlund förrättade den högtidliga återinvigningen.

Klockan elva i går förmiddag förkunnade den mäktiga klangen från kyrkklockorna att det var dags för invigningshögtiden att inledas. Klangen från klockstapeln, en rödmålad fristående sådan från 1823, kom från stapelns båda klockor. Storklockan göts för 240 år sedan och lillklockan är än äldre, den har hela 256 år på nacken.

Prästerskapet tågade in i den i det närmaste fullsatta kyrkan i procession, efter korsbäraren, konfirmanden Patrik Johansson. Med i följet fanns kyrkvårdarna och de som på olika sätt svarade för de musikaliska inslagen i gudstjänsten.

Samlingspunkt för generationer

I sitt invigningstal påpekade biskopen att det var glädjande att kyrkan, gudstjänstlokalen som är byggd på medeltiden, lagom till julhelgen öppnats åter. Han konstaterade att kyrkrummet är en viktig plats för tillbedjan och andakt, för gudstjänst och förkunnelse.

–Det var för Jesus Kristus som Vårkumla kyrka byggdes en gång. Här har människor samlats genom tiderna, från generation till generation.

Biskopen menade att Gud inte är begränsad till kyrkrummet, men konstaterade att kyrkorummet är viktigt för människorna, inte minst i dagens samhälle. Altaret drar till sig dagens stressade människors uppmärksamhet.

–Låt förnyelsen av denna kyrkobyggnad även bli en förnyelse av er bön och er tro! uppmånade han de samlade.

Mycken skönsång

Gudstjänsten innehöll mycken musik, psalmsång och körsång. Maria Hammar, kantor Ellinor Fransson och Elisabeth Henriksson sjöng tillsammans och David Jonsson spelade trumpet.

Bland annat framförde vokalensemblen Jubilate Deo, Mitt hjärta prisar Herren och den gamla böhmiska julvisan Jord och himmel fröjden er.

Skönsång. Elisabeth Henriksson, Maria Hammar och Ellinor Fransson utgjorde vokalensemblen som gav gudstjänsten dess musikaliska inramning.

Kollekten gick till Svenska kyrkans unga.

Kyrkoherde Stig Östlund bar dagen till ära kyrkans nya alba, den vita fotsida mässskjortan. Alban har inköpts av medlemmarna i Vårkumla kyrkliga syförening som samlat in pengar till den.

–Det här känns mycket bra. Renoveringen är något som församlingen velat se i många år. Nu var tiden mogen, konstaterade en belåten Stig Östlund efter gudstjänsten.

Ljusare intryck

Han framhöll att renoveringen skett med mycket varsam hand.

–Som helhet ger kyrkan en ljusare intryck nu, poängterade han och gladdes över att kyrkobesökarna nu lättare kan ta sig till sin kyrka. En parkeringsplats har nämligen anlagts.

Det torde glädja många, någon sådan har inte tidigare funnits, kyrkobesökarna har då tvingats parkera längs grannens staket.

Nu torde det bara finnas en sak kvar på församlingsbornas önskelista för kyrkan. En toalett. Någon sådan har aldrig funnits där.

Viktig kulturskatt

FT har tidigare redogjort för det pietetsfyllda renoveringsarbetet som bland annat inneburit att den lite annorlunda altartavlan rengjorts och lagats. Predikstolen är nyförgylld och den gamla kyrkporten, med skothål som minner om danskarnas härjningar i bygderna, har flyttats in, blivit innerdörr mellan vapenhuset och kyrksalen. I dess ställe har nya kyrkportar kommit på

Glad herde. Kyrkoherde Stig Östlund gladdes åt att renoveringen av kyrkan äntligen blivit av, och inte minst - åt att den gamla kristallkronan åter finns på plats.

plats, allt för att den gamla porten ska bevaras på bästa sätt.

Längst ner i kyrkgången hänger nu en gnistrande kristallkrona. Efter 63 års frånvaro är den mäktiga kronan åter på sin ursprungliga plats. Det var i början av 1900-talet som Vårkumlaborna samlade ihop till den, efter initiativ av ynglingaföreningen. Kronan plockades ner 1934 då kyrkan renoverades senast, den an-

sågs då inte passa in i miljön.

Arbeten har även skett i sakristian och genom att ett fönster öppnats längst ner i kyrkan har ljusinsläppet under läktaren förbättrats avsevärt. Utvändigt har taket lagts om.

Efter den högtidliga invigningen samlades kyrkobesökarna till samkväm i Kinneveds församlingshem.